

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПОРНОПОМСТИ

CRIMINAL ASPECTS OF REVENGE PORN

Бартничук М.В., аспірантка кафедри кримінального права та правосуддя

Запорізький національний університет

Статтю присвячено розгляду кримінально-правових аспектів такого нового негативного явища, як порнопомста, яке становить суттєву загрозу моральному та психологічному здоров'ю жертв.

Встановлено, що специфічної законодавчої бази, спрямованої на протидію порнопомсті, в Україні не створено, проте у цьому разі можуть стати у нагоді наявні кримінально-правові заборони, присвячені порушенню таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер, порушенню недоторканності приватного життя, ввезенню, виготовленню, збуту та поширенню порнографічних предметів, вимаганню, доведенню до самогубства. Аналізується відповідна судова практика, з'ясовуються чинники, через які вона не є поширеною у сучасній Україні.

Висвітлюється зарубіжний досвід юридичної оцінки порнопомсти. Констатовано, що найчастіше порнопомста законодавчо оформлена як несанкціоноване поширення матеріалів сексуального характеру.

Аргументується положення про те, що чинний Кримінальний кодекс України неповністю відображає сутність аналізованого явища. З огляду на цю обставину, а також на новітній зарубіжний досвід висловлюється думка про доцільність виокремлення спеціальної кримінально-правової заборони, присвяченої порнопомсті; формулюються ознаки відповідного посягання (зокрема, поширення інтимних зображень особи або погроза такого поширення, відсутність згоди особи на поширення таких зображень, метою їхнього поширення є завдання особи шкоди, кваліфікуючою ознакою має бути поширення відповідного зображення колишніми партнерами та/або мотив помсти особі).

Крім законодавчого закріплення окремого складу відповідного кримінального правопорушення, перспективним напрямом протидії порнопомсті визнається розроблення спеціальних онлайн-сервісів.

Ключові слова: порнопомста, порнографія, еротика, кваліфікація, недоторканність приватного життя, конфіденційна інформація про особу.

The article deals with the criminal law aspects of such a new negative phenomenon as porn revenge, which poses a significant threat to the moral and psychological health of victims.

It has been established that a specific legal framework aimed at combating porn revenge has not been established in Ukraine, but in this case the existing criminal law prohibitions may be useful, such as: violating the secrecy of correspondence, telephone conversations, telegraph or other correspondence transmitted by means of communication, language or computer, violation of privacy, import, manufacture, sale and distribution of pornographic items; extortion; actions leading to suicide. The relevant case law is analyzed, and the factors due to which it is not widespread in today's Ukraine are clarified.

Foreign experience of legal assessment of porn revenge is covered. It is stated that most often porn revenge is legally framed as unauthorized distribution of sexual materials.

The provision is argued that the current Criminal Code of Ukraine does not fully reflect the essence of the analyzed phenomenon. In view of this circumstance, as well as the latest foreign experience, the opinion is expressed on the expediency of separating a special criminal law prohibition dedicated to porn revenge; signs of appropriate encroachment are formulated (in particular, distribution of intimate images of a person or threat of such dissemination; lack of consent of a person to disseminate such images; the qualifying feature should be the dissemination of the relevant image by the former partners and/or the reason of revenge on the person; In addition to the legislative consolidation of a separate part of the relevant criminal offense, the development of special online services is recognized as a promising area for combating porn revenge.

Key words: porn revenge, pornography, erotic, qualification, immunity of privacy, confidential personal information.

Сучасне суспільство активно використовує Інтернет як зручний засіб комунікації. Внаслідок технічного прогресу зросла необхідність у вдосконаленні законів щодо безпеки користувачів інтернет-ресурсів, адже інформаційний простір все частіше відіграє роль середовища для реалізації зловмисниками своїх дій. У цифрову еру насильство набуває нових форм, а Інтернет стає майданчиком не лише для спілкування і нових знайомств, але й для морального тиску і переслідувань.

В Україні кількість інтернет-користувачів у 2019 р. збільшилась на 8%. Про це свідчать результати дослідження Інтернет-асоціації України [1]. Сьогодні всесвітньою мережею регулярно користуються 22,96 млн. українців, або 71% (порівняно з показником 63% станом на кінець 2018 р.). При цьому більшість користувачів – наші співвітчизники віком від 25 до 44 років. Разом із забезпеченням доступу до величезної кількості корисних матеріалів Інтернет може завдавати шкоди фізичному, інтелектуальному, морально-психічному стану населення. Йдеться про поширення культу насильства та жорстокості, педофільї, порнографії, пропаганди національної та релігійної ворожнечі, ксенофобії, ненормативної лексики тощо. Показовим у цьому сенсі є висловлювання канадського професора Уейна Маккея, на думку якого, кіберпростір можна порівняти з великим неконтрольованим громадським ігровим майданчиком, де недоброчесні учасники можуть пере-

слідувати, залякувати і паплюжити інших, викликаючи емоційний та психологічний стрес із відносною безкарністю [2]. Гострота проблеми посилюється у зв'язку з тим, що офіційні статистичні дані не відображають реального стану злочинності в Інтернеті з огляду на високий рівень її латентності, а також на складність виявлення документування вчинюваних тут посягань [3, с. 126].

Одним із негативних наслідків розвитку інформаційних технологій є таке явище, як порнопомста. Важливо почати з того, що порнопомста – це не завжди про порно і не завжди про помсту. Українське законодавство не містить легального поняття порнопомсти, та й за кордоном остання тлумачиться по-різному. Однак загалом її сутність полягає в розміщенні у відкритому доступі фотографій/відео еротичного або порнографічного характеру людини без її згоди, але таким чином, щоб ця людина була ідентифікована і щоб ці публікації побачили її знайомі та рідні. Зазвичай відповідні матеріали розміщуються колишніми сексуальними партнерами як спосіб помсти (звідки випливає назва аналізованого явища) або хакерами, які отримали несанкціонований доступ до таких матеріалів. Зображення часто супроводжуються особистими даними, включаючи повні імена, адреси, номери телефонів або профілі в соціальних мережах. Порнопомста підвищує ризик переслідування (сталкінгу); страх жертв може бути панічним і нав'язливим, вони не відчувають себе в без-

пеці, вимушені залишати свої домівки, змінювати місце роботи тощо.

Велика кількість випадків порнопомсти, яка зросла в епоху соціальних мереж і смартфонів, зумовлює потребу вирішення цієї проблеми. Існує низка складнощів щодо розуміння сутності аналізованого явища, а також щодо можливих наслідків і механізмів захисту жертви. Водночас не викликає сумнівів те, що порнопомста потребує кримінально-правової оцінки. Незважаючи на те, що Інтернет став важливою, невід'ємною частиною життєдіяльності пересічного українця, кримінально-правових досліджень такого негативного явища, як порнопомста, у вітчизняній юридичній літературі бракує.

Пропонована увазі читача стаття, метою якої є дослідження кримінально-правових аспектів цього явища, покликана заповнити зазначену прогалину у наукових дослідженнях.

Якщо розглядати світову практику з цього питання, то можна побачити, що, за результатами дослідження Інституту даних та суспільства (Data & Society Research Institute), один із 25 американців стикався із загрозами щодо порнопомсти або був жертвою таких дій. Таким чином, йдеться про 10 млн. жителів США. Найчастіше порнопомста застосовується до жінок віком до 30 років, представників сексуальних меншин і членів ЛГБТ-спільноти. Серед жінок віком до 30 років кожна десята жінка стала жертвою порнопомсти [4]. Офіційна статистика щодо кількості жертв порнопомсти в Україні відсутня [5].

Російський дослідник В. Соловйов виділяє такі різновиди порнопомсти:

- 1) поширення еротичних фотографій і відеозаписів, які потерпілі самі надсилали винним особам;
- 2) поширення еротичних фотографій і відеозаписів, які винні особи виготовляли самостійно з дозволу потерпілих;
- 3) поширення еротичних фотографій і відеозаписів, які винні особи виготовляли самостійно без дозволу потерпілих (наприклад, використовуючи приховану фото- або відеозйомку);
- 4) поширення еротичних фотографій і відеозаписів, які винні особи отримували незаконно шляхом копіювання з пристроїв, що належать потерпілим або іншим особам, або шляхом «зламу» сторінок в Інтернеті, електронної пошти тощо [6, с. 60–64].

Наявні цивільно-правові засоби захисту (зокрема, щодо авторського права) є неефективним стримувальним фактором щодо порнопомсти. Окрім іншого, пояснюється це неефективністю цивільного судочинства, адже навіть успішний позов не може зупинити поширення вже розкритого зображення; більшість жертв порнопомсти усвідомлює, що навряд чи коли-небудь звертатиметься з позовами для захисту своєї честі та гідності. У більшості жертв на це немає ані часу, ані грошей. Злочинці можуть не боятися цивільних судових процесів, а от загроза кримінального переслідування й покарання – це інша справа. Кримінально-правове реагування на порнопомсту доречно й необхідне, зокрема, для того, щоб забезпечити належний рівень соціального засудження такої негідної поведінки.

Специфічної законодавчої бази, спрямованої на протидію порнопомсти, в Україні не створено, проте тут може стати в нагоді низка наявних кримінально-правових заборон. Це, зокрема, норми чинного Кримінального кодексу України (далі – КК), які встановлюють відповідальність за порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передається засобами зв'язку або через комп'ютер (ст. 163); порушення недоторканності приватного життя (ст. 182); ввезення, виготовлення, збут та поширення порнографічних предметів (ст. 301).

Предмет порнопомсти схожий із предметом останнього зі згаданих кримінальних правопорушень. Щоправда,

його предметом є твори, предмети або інші зображення порнографічного характеру, які у назві ст. 301 КК скорочено позначені як порнографічні предмети. Предметом же порнопомсти виступають ті порнографічні предмети, за якими можна ідентифікувати конкретну особу.

Чинний КК визначення поняття порнографії не містить, однак у юридичній літературі традиційно визнається, що призначенням порнографії є збудження статевої пристрасті шляхом цинічного, грубого, натуралістичного, вульгарного зображення сфери сексуального життя людини. Порнографією є відтворення такого, що реально відбувається, статевого акту чи іншого статевого спілкування у всіх його фізіологічних подробицях виключно задля збудження поза контекстом стосунків між людьми. Порнографічні твори зазвичай не мають жодної культурної та художньої цінності, змістовного та естетичного навантаження, характеризуються примітивним сюжетом або взагалі його відсутністю. У відповідній кіно- та відеопродукції, як правило, не зазначаються прізвища авторів сценарію, режисерів та акторів [7, с. 533].

Далі визначимо, які предмети належать до числа порнографічних. Ними є предмети, які становлять матеріальний предмет – річ (книги, фільми, фотопродукція, аудіо-, відеопродукція, зокрема реклама, картини, скульптурні зображення); змістом яких є детальне зображення анатомічних чи фізіологічних деталей сексуальних дій, або ті, які містять інформацію порнографічного характеру (форма зображення цієї сфери життя людей є неприйнятною з погляду на суспільну мораль, загальновизнані правила сором'язливості, прихованості відповідних стосунків від сторонніх осіб, призначені для збудження статевої пристрасті інших осіб, провокування їх статевої агресії (це лише твори та інші предмети, призначені безпосередньо для збуту чи поширення, а не для власного користування); не мають іншого призначення, зокрема мистецького, наукового, просвітницького, тому відповідні ілюстрації в медичній чи юридичній літературі не можуть визнаватися предметом злочину; іншими особами (яким вони демонструються чи мають демонструватися) сприймаються саме як порнографічні і збуджують статево-пристрасть [8, с. 902–903]. Американські дослідники Р. Крук і К. Бар відносять до порнографічних зображення, письмові або усні матеріали, які показують або описують сексуальну поведінку чи статеві органи та викликають сексуальне збудження [9, с. 100].

У судовій та слідчій практиці задля розмежування порнографії та еротики передбачено проведення експертиз (мистецтвознавчих, літературознавчих, сексологічних), в ході яких експерти визначають, чи належить досліджуваній об'єкт до порнографічних предметів. Однак нерідко до таких досліджень залучаються спеціалісти, сфера професійних знань яких перебуває поза межами мистецтвознавчого аналізу продукції (гінекологи, лікарі-педіатри, фотографи, викладачі шкіл тощо). Висновки таких експертів не можна покласти в основу дослідження, оскільки вони є не результатом застосування спеціальних знань у відповідній галузі, а лише суб'єктивною оцінкою, заснованою на особистих припущеннях [10, с. 15].

Сьогодні Україна, як Білорусь, Болгарія, Киргизія та деякі інші країни, зокрема мусульманські, належить до тієї групи держав, законодавство яких закріплює режим повної заборони на обіг порнографії. Натомість у багатьох зарубіжних країнах для обігу продукції порнографічного характеру діє спеціально створена інфраструктура (секс-шопи, кінотеатри тощо). Видається, що і в Україні законодавство про суспільну мораль має розвиватись у цивілізованому напрямі легалізації контрольованого (регламентованого) обігу продукції порнографічного характеру, що обов'язково передбачає встановлення суворого відповідальності за порушення вимог стосовно локалізації та умов поширення такої продукції, зокрема за ство-

рення доступу до неї неповнолітніх та їхнє залучення до створення порнографічної продукції. Отже, ідея полягає в тому, щоб на законодавчому рівні дозволити і при цьому обмежити поширення порнографії колом тих дорослих осіб, які бажають сприймати такий різновид інформації. Звідси випливає, що суспільні відносини, предметом яких є порнографічна продукція, повинні бути виважено врегульовані законодавством [7, с. 529–530].

Повертаючись до власне порнопомсти, зазначу, що доступ до інтимних фото і відео може бути отриманий різними способами: від зламу «хмарних» сервісів або крадіжки телефону до зберігання знімків, зроблених у період стосунків або навіть відправлених самою жертвою добровільно. Якщо доступ до таких матеріалів отримано незаконним шляхом, то можлива кваліфікація вчиненого за ст. 182 КК, у якій йдеться про незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або незаконну зміну такої інформації.

Інколи поширення відвертих матеріалів відбувається «жартома», особливо коли йдеться про публікації підлітків у соціальних мережах, де подібні зображення стають «вірусними». У практиці траплялись випадки, коли такі дії кваліфікувались як доведення до самогубства [11]. Жертви порнопомсти нерідко втрачають роботу, страждають від зруйнованих стосунків, зіпсованої репутації, починають хворіти, впадають у депресії, що, зрештою, призводить до зростання кількості суїцидів. Отже, в явищі порнопомсти може вбачатись і склад злочину, передбаченого ст. 120 КК «Доведення до самогубства».

Крім цього, на кваліфікацію аналізованої поведінки впливають мотиви і мета того, хто збирається опублікувати або в інший спосіб поширювати відповідні матеріали. Крім помсти, дії зловмисників нерідко зумовлені корисливими мотивами, стають інструментом шантажу, отже, вимагання, тобто суб'єкт, володіючи забороненим контентом, може висувати до жертви вимоги майнового характеру. Такі дії слід кваліфікувати за ст. 189 КК як вимагання. Звернемось до матеріалів судової практики.

Т. за допомогою свого мобільного телефону через мережу Інтернет у соціальній мережі «Інстаграм» на особисту сторінку М. у текстовому вигляді направив вимогу передачі 10 тис. грн. за нерозголошення відомих йому відомостей (фотографій) інтимного змісту щодо рідної сестри М. Вироком Іршавського районного суду Закарпатської області Т. було визнано винним у скоєнні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 189 КК, із призначенням йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на 1 рік [12].

Погоджуючись частково з такою кваліфікацією, зауважу, що в діях засудженого вбачається також порушення недоторканності приватного життя, а саме незаконне збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу, тобто кримінальне правопорушення, передбачене ст. 182 КК. Його основним безпосереднім об'єктом є право особи на повагу до її приватного життя [13, с. 168–172], а предметом – конфіденційна інформація про особу. Це дані про приватне життя особи, що становлять її особисту чи сімейну таємницю, а саме про національність, освіту, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, приватні справи, сімейні стосунки, стосунки з іншими людьми, інтимне життя (зокрема, про позашлюбні інтимні стосунки), дітей, народжених поза шлюбом, соціальне походження, майновий стан (зокрема, про наявність тієї чи іншої власності) [14, с. 286].

Також варто зазначити, що для кваліфікації збирання конфіденційної інформації за ст. 182 КК не має значення те, чи законним був сам спосіб отримання відповідної інформації. Поняттям «збирання» охоплюється викрадення документів чи магнітних носіїв, на яких міститься конфіденційна інформація про особу, оплатне придбання або безоплатне отримання відповідної інформації від

осіб, які за характером своєї діяльності чи родинних зв'язків наближені до потерпілого, отримання інформації в результаті таємного спостереження, незаконного огляду помешкання, кореспонденції, незаконного прослуховування тощо.

Положення іншої, згаданої вище кримінально-правової заборони, а саме ст. 163 КК, можуть поширюватися на випадки, коли приватне листування особи опиняється в чужих руках. Саме у такому листуванні в месенджерах можуть міститись інтимні зображення особи. Хоча зустріти застосування цього положення закону до ситуацій поширення порнопомсти мені віднайти не вдалося, зауважу, що одного разу суд застосував зазначену статтю КК до ситуації, коли засуджена вирвала з рук потерпілої її мобільний телефон для того, аби ознайомитися з її СМС-листуванням із чоловіком засудженої [15]. Отже, потенційно в ситуаціях публікації відповідного листування можливим є інкримінування ст. 163 КК.

Оскільки явище порнопомсти є відносно новим в Україні, мабуть, не варто очікувати поширеної судової практики щодо настання кримінальної відповідальності за аналізовану поведінку. Так, за даними, отриманими за відповідними пошуковими запитами (ст. 163 КК, форма судового рішення – вирок; ст. 182 КК, форма судового рішення – вирок), з 54 та 105 документів відповідно лише один (вирок Миколаївського районного суду Львівської області) стосувався поширення інтимних зображень без згоди на те особи.

У цій справі було встановлено, що суб'єкт за взаємною згодою зі своєю тодішньою дружиною виготовив відео, в якому демонструються оголені статеві органи та процес природного статевого акту і неприродного (орогенітального) контакту між подружжям. Згодом засуджений та його дружина розлучилися, а це відео було розділене засудженим на декілька фрагментів, які він надіслав дружині і третій особі у «Viber». Як зазначено у вирокі, засуджений робив це «з метою помсти». Поширення цих відео без згоди було кваліфіковане за ч. 1 ст. 182 КК як незаконне поширення конфіденційної інформації про особу, за що засуджений отримав покарання у вигляді штрафу у розмірі 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Вчинене також було кваліфіковане судом за ч. 2 і ч. 3 ст. 301 КК [16].

Можу припустити, що кримінальних проваджень щодо порнопомсти, відкритих за ст. 301 КК, може бути більше, ніж вдалося віднайти в ЄРСР у рамках цього дослідження. Варто назвати низку причин, з огляду на які, виявити такі судові рішення проблематично. Отже, склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 301 КК, є формальним, тому не вимагає встановлення наслідків та особи потерпілого, а також мотивів обвинувачених; мотивація, наведена у вирокі, є недостатньою і не дає змоги встановити фактичні обставини справи; ст. 301 КК передбачає відповідальність за поширення порнографічних матеріалів, але не забороняє поширення інтимних зображень, що не є порнографією (наприклад, фотографій у купальниках).

Варто констатувати, що законодавці різних країн намагаються реагувати на досліджуване явище. При цьому підходи істотно різняться, що не є дивним. Найчастіше порнопомста законодавчо оформлена як несанкціоноване поширення матеріалів сексуального характеру, або «nonconsensual pornography». Сьогодні в деяких країнах діють спеціальні закони, спрямовані на протидію цьому явищу.

Так, із 2015 р. в Англії та Уельсі передбачено покарання до 2 років позбавлення волі за поширення фото і відео, на яких відображені сцени сексуального життя колишніх партнерів. Аналогічні закони прийняті в Північній Ірландії і Шотландії. У Німеччині з 2014 р. складається позитивна практика щодо обов'язку колишнього

партнера в судовому порядку видаляти фотографії інтимного змісту після розриву стосунків, навіть незважаючи на відсутність факту поширення відповідних матеріалів. В Японії у 2014 р. був прийнятий закон, спрямований на запобігання заподіяння шкоди шляхом поширення приватних інтимних записів, який передбачає до 3 років позбавлення волі за акти порнопомсти. В Канаді з 2015 р. діє спеціальний закон, спрямований на запобігання домагань у мережі, а також кібербулінгу. На практиці цей закон також застосовується до жертв порнопомсти, максимальним покаранням є позбавлення волі строком до 5 років. У 2017–2018 рр. у законодавство Канади були внесені поправки, які покладають тягар доведення згоди на публікацію інтимних відомостей на самих поширювачів таких відомостей [11].

Законом штату Нью-Джерсі (США) заборонено поширення фотографій, фільмів і відеозаписів, що містять оголених людей і людей, які вступають у сексуальні стосунки, без згоди зображуваних осіб. Закон іншого американського штату, а саме Каліфорнії, встановлює відповідальність за ті самі діяння, однак зазначає, що такі дії повинні бути здійснені з наміром заподіяти серйозний емоційний стрес [18]. Законодавство кожного штату у США має свої особливості, але загалом караними вважаються факти поширення фотографій і відео, на яких видно геніталії чи інші інтимні частини тіла людини, а також матеріалів, на яких зображена людина, яка здійснює статевий акт. Покарання залежно від штату коливається від штрафів до тюремного ув'язнення на строк до 10 років [11].

У 2014 р в Ізраїлі порнопомста визнана сексуальним злочином. Законом забороняється розміщення у ЗМІ та мережі Інтернет матеріалів із сексуально відвертими діями без згоди зображуваних осіб. При цьому особи, визнані винними в публікації такого контенту, переслідуються як сексуальні злочинці, тоді як особи, які постраждали від таких дій, визнаються жертвами сексуального насильства [19].

На Філіппінах заборонено фотографування або здійснення відеозапису особи або групи осіб, які вчиняють статевий акт або будь-яку аналогічну діяльність, а також знімання частин їхніх тіл без письмової згоди зазначених осіб в умовах, коли вони очікували конфіденційності своїх дій (фото- або відеовуайеризм). Крім того, в цій країні заборонено копіювання, відтворення та поширення таких матеріалів [20].

Підсумовуючи вищезазначене, доходжу висновку про те, що порнопомста є достатньо новим явищем, яке ста-

новить суттєву загрозу моральному та психологічному здоров'ю жертв. У часи, коли більшість комунікацій між людьми здійснюється за допомогою Інтернету, захист права на зображення набуває особливої ваги. Низка країн світу зважила на особливості загроз поширення інтимних зображень без згоди особи і криміналізувала таке діяння. Протидія порнопомсті також є пріоритетною для найбільших технологічних компаній.

Слід констатувати, що ефективно протидіяти порнопомсті можна тільки шляхом інтегрування таких напрямів, як профілактика порнопомсти, надання допомоги жертвам, привернення уваги держави та суспільства до проблеми порнопомсти, а також розроблення та впровадження дієвих моделей реагування на факти здійснення порнопомсти.

Чинний КК України, на мою думку, неповністю відображає сутність аналізованого явища. З огляду на це, а також на новітній зарубіжний досвід, вочевидь, варто задуматись над виокремленням спеціальної кримінально-правової заборони, присвяченої порнопомсті. Ознаками відповідного посягання могли би бути поширення інтимних зображень особи або погроза такого поширення; відсутність згоди особи на поширення таких зображень; метою їхнього поширення є завдання особі шкоди; має бути надане визначення інтимного зображення; обставиною, що обтяжує відповідальність, має бути поширення відповідного зображення колишніми партнерами та/або мотив помсти особі, зображеній на фото, іншому носієві. Вважаю, що закріплення в КК порнопомсти як окремого складу кримінального правопорушення матиме більше переваг, ніж вад, бо це дасть змогу кримінально-правовими засобами жорстко реагувати на таку негідну поведінку. Водночас варто зважати на те, що поширення відповідних матеріалів може слугувати публічному інтересу, сприяти розкриттю злочинів, бути елементом свободи вираження поглядів тощо, тому обставини, які мали б виключати кримінальну протиправність діяння порнопомсти, також мають бути передбачені законом.

Таким чином, для вирішення проблеми порнопомсти перспективними видаються два основні шляхи. По-перше, на законодавчому рівні цю поведінку треба визнати кримінально протиправною, закріпивши в КК окремий склад відповідного кримінального правопорушення. По-друге, на технологічному рівні слід розробити спеціальні онлайн-сервіси, які запускати будуть інструменти для захисту користувачів від порнопомсти.

ЛІТЕРАТУРА

1. В Україні кількість інтернет-користувачів зросла до 23 мільйонів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2797152-v-ukraini-kilkist-internetkoristuvaciv-zroslo-do-23-miljoniv.html> (дата звернення: 20.02.2021).
2. MacKay W. Respectful and Responsible Relationships: There's No App for That. *The Report of the Nova Scotia Task Force on Bullying and Cyberbullying*. 2012. February URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2123494&download=yes (дата звернення: 20.02.2021).
3. Небитов А. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічних предметів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 126–129.
4. Nonconsensual Image Sharing: One in 25 Americans has been a victim of "revenge porn" URL: https://datasociety.net/pubs/oh/Nonconsensual_Image_Sharing_2016.pdf (дата звернення: 20.02.2021).
5. Порнопомста: загроза, яка не вибирає жертв. URL: https://espreso.tv/article/2018/03/31/pornopomsta_zagroza_yaka_ne_vybyrae_zhertv (дата звернення: 20.02.2021).
6. Соловьев В. Порноместь: сущность явления и проблемы его уголовно-правовой оценки. *Уголовное право*. 2017. № 6. С. 60–64.
7. Дудоров О. Вибрані праці з кримінального права. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. 952 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. Мельника, М. Хавронюка. Київ: Канон, 2001. 1104 с.
9. Кришталь В. Судебная сексология: учебник. Харьков: Харьковская академия сексологических исследований, 1999. 1150 с.
10. Родионов А. Борьба с незаконным распространением порнографических материалов. *Профессионал*. 2000. № 2. С. 15.
11. Право на приватность. Что такое «порноместь», и как закон защищает от нее женщин URL: <https://www.forbes.ru/forbes-woman/381831-pravo-na-privatnost-cto-takoe-pornomest-i-kak-zakon-zashchitayet-ot-nee-zhenщин> (дата звернення: 20.02.2021).
12. Вирок Іршавського районного суду Закарпатської області від 13 лютого 2020 р. у справі № 301/2094/19 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87591156> (дата звернення: 20.01.2021).
13. Мельник П., Дуда Р. Конституційне право на недоторканність особистого життя як об'єкт злочину, передбаченого статтею 182 Кримінального кодексу України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3. С. 168–172.
14. Дудоров О., Хавронюк М. Кримінальне право (Особлива частина): навчальний посібник. Київ: Дакор, 2014. 944 с.

15. Вирок Миколаївського районного суду Львівської області від 11 лютого 2019 р. у справі № 447/105/19 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79798221> (дата звернення: 04.02.2021).
16. Відповідальність за порнопомсту: міжнародний досвід, підхід технологічних компаній та українські реалії. URL: <https://dslua.org/publications/vidpovidalnist-za-pornopomstu-mizhnarodnyu-dosvid-pidkhid-tekhnologichnykh-kompaniy-ta-ukrainski-realii-2> (дата звернення: 20.02.2021).
17. New Jersey Invasion of Privacy, N.J.S.A. URL: http://www.njleg.state.nj.us/20022003/AL03/206_.PDF (дата звернення: 20.02.2021).
18. "Revenge porn" law in California a good first step, but flawed, experts say. URL: <https://www.cbsnews.com/news/revenge-porn-law-in-california-a-good-first-step-but-flawed-experts-say> (дата звернення: 20.02.2021).
19. Yaakov Y. Israeli Law Makes Revenge Porn a Sex Crime. *The Times of Israel*. 2014. Jan. 6. URL: <http://www.timesofisrael.com/israeli-law-labels-revenge-porn-a-sex-crime> (дата звернення: 20.02.2021).
20. Philippines Anti-Photo and Video Voyeurism Act of 2009. URL: http://www.lawphil.net/statutes/repacts/ra2010/ra_9995_2010.html (дата звернення: 20.02.2021).